

АЛЬТЕРНАТИВИ АМЕРИКАНСЬКОЇ ЗОВНІШНЬОЇ ПОЛІТИКИ КІНЦЯ ХІХ – ПОЧАТКУ ХХ СТОЛІТТЯ У ПОВОЄННІЙ ІСТОРІОГРАФІЇ США

Стаття присвячена аналізу інтерпретацій альтернатив американської зовнішньої політики кінця ХІХ – початку ХХ ст. в історіографії США повоєнного періоду. Досліджується трактування американськими професійними істориками причин, обставин та наслідків створення американської імперії, виходу США зі стану зовнішньополітичної самоізоляції.

Ключові слова: зовнішня політика, історіографія, США, ізоляціонізм, інтернаціоналізм, імперіалізм.

Актуальність досліджуваної теми зумовлена необхідністю орієнтації сучасного професійного дослідника історії США у численних напрямках і течіях американської історіографії. Адже українська історична наука практично не займалася і не займається проблемами американської історіографії загалом і доробком американських істориків у галузі вивчення історії американської зовнішньої політики зокрема, хоча питання змін парадигм американської зовнішньої політики, можливостей вибору альтернативних шляхів відносин США з рештою світу, експансії, імперіалізму завжди були жваво обговорюваними в середовищі зарубіжних істориків і їх трактування зазнавало чималих змін. Успіхи американської зовнішньої політики у ХХ столітті, їх вага у сучасних міжнародних відносинах також роблять актуальними дослідження джерел і витоків цієї могутності.

Об'єкт дослідження – американська історіографія зовнішньої політики США, *предмет дослідження* – інтерпретація альтернатив американської зовнішньої політики кінця ХІХ століття професійними науковцями другої половини ХХ ст.

Метою автора є дослідження подібностей і відмінностей у трактуванні зовнішньополітичної експансії США кінця

Питльована Лілія Юріївна, кандидат історичних наук, доцент, Український католицький університет, м. Львів.

© Питльована Л.Ю., 2011

XIX ст. у науковому доробку повоєнних американських істориків.

Можна із впевненістю сказати, що після перемоги у Другій світовій війні зацікавленість професійних істориків проблемами зовнішньої політики США помітно зросла. Причому в історіографії достатньо рельєфно простежуються ті ж тенденції, що й у суспільно-політичному житті країни загалом. Історіографічний дискурс проблем зовнішньополітичних відносин США впродовж 40–50-х років відзначається виразними консервативними настроями, а починаючи з 60-х років – зазнав відчутного впливу неоліберальних тенденцій, “нових лівих”, розрядки міжнародної напруженості. Виникнення нових, радикальних, підходів до трактування істориками передумов, обставин та наслідків переходу Сполучених Штатів Америки до активної експансіоністської політики та виходу їх зі стану зовнішньополітичної самоізоляції також збіглося у часі з періодом “буремних шістдесятих”.

Саме у 50–60-х роках ХХ століття, коли викристалізувалися особливості бачення різними історичними школами та напрямками дій США на зовнішньополітичній арені, особливо популярними в американській історичній науці стали історіографічні дослідження. Чималу роль у цьому відіграло створене 1967 року Товариство істориків американської зовнішньої політики, яке випускає знаний та авторитетний часопис “Дипломатична історія”.

Серед найзагальніших досліджень історіографії зовнішньої політики слід назвати “America in the World. The Historiography of American Foreign Relations since 1941” за редакцією Майкла Хогена, його ж “Paths to Power: the Historiography of American Foreign Relations to 1941”, колективну монографію “Explaining the History of American Foreign Relations” [3; 10; 19]. Варто також відзначити започатковану видавництвом “Блеквел Паблішер” серію видань, присвячених дослідженню історичного доробку американських істориків різних проблем історії США, зокрема й становлення їх як великої держави [7].

Активно дискутованими залишаються проблеми альтернатив зовнішньополітичного курсу країни на рубежі століть, особливо в часи президентства Вільяма Маккінлі, Теодора Рузвельта, Вільяма Тафта та Вудро Вільсона. Йдеть-

ся про доцільність чи недоцільність і надалі дотримуватися проголошеної ще у 20-х роках ХІХ ст. президентом Джеймсом Монро доктрини невтручання у позаамериканські справи; про продовження американської експансії на Захід за межами континенту; про іспано-американську війну 1898 р. та її наслідки; про вступ США у Першу світову війну та відмову від участі у роботі Ліги Націй. Погодимось з влучним виокремленням трьох дилем, що домінували в зовнішній політиці США, зробленим у колективній монографії “Американська зовнішня політика: Історія, політики, політика”: змагання між реалізмом та ідеалізмом; ізоляціонізмом і “інтернаціоналізмом”; односторонністю і багатосторонністю [25, 39].

Історики США виокремлюють ряд чинників, які більшою чи меншою мірою впливали як на можливість таких альтернатив, так і на вибір тих чи інших кроків на зовнішньополітичній арені. Ці численні фактори можна розділити на кілька груп: політичні; економічні (промисловість, сільське господарство, фінанси, інвестиції, торгівля); геополітичні (від суто географічних особливостей розташування до проблем стратегічної безпеки); моральні аспекти; проблема відходу від традицій; військові питання.

Американська історіографія серед наскрізних ідей історії США, в тому числі їх зовнішньої політики, виділяє також глибокі традиції індивідуалізму, що не могли не гарантувати великої ролі окремих політиків, зокрема президентів. Часто-густо риси їхнього характеру, особливості походження, виховання, освіти, особисті переконання, харизма зображуються як домінуючі при вирішенні згаданих проблем. Щодо політичного чинника, то тут перш за все йдеться про відмінності (а, втім, і подібності) зовнішньої політики Демократичної та Республіканської партій.

Проблема зламу традицій та комплекс моральних чинників теж розглядаються істориками зовнішньої політики як важливі фактори впливу. Наголошується на складності процесу досягнення консенсусу щодо місій і завдань США у світі, національних інтересів, принципів зовнішньої політики. Цей тривалий процес базувався на досвіді американської нації (теоретичному і практичному), на полі-

тичній культурі, певних моральних цінностях, в тому числі й на переконанні в унікальності та обраності американських громадян (американська винятковість, ідея поширення демократії, захисту прав людини).

Переконання у своїй винятковості прищеплювалося американцям з “дитинства” нації, починаючи від “батьків-засновників” (ця ідея наскрізною думкою проходить через ряд промов Томаса Джефферсона, Александра Гамільтона, Бенджаміна Франкліна, Джона Адамса). Однією з основних місій США було поширення демократичних цінностей в усьому світі [28; 36].

Щира віра політичних діячів у те, що “світ поділяється на дві категорії: американці та потенційні американці” [6, 247], що всі бажають жити так, як живуть у США, часто густо слугувала достатньою мотивацією для прийняття того чи іншого рішення. Дослідники особливо акцентують увагу у зв’язку з цим на ще двох важливих переконаннях американців – у абсолютності своїх моральних цінностей та в зобов’язанні залучати до них решту світу. Особливі дискусії у згаданому контексті виникли наприкінці ХІХ ст. з приводу двох подій: іспано-американської війни та захоплення Філіппінських островів, битву за які деякі радикальні критики імперської політики США називають американським “першим В’єтнамом” [22; 37].

Виправдовуючи або навпаки – засуджуючи втягнення Сполучених Штатів у війну з Іспанією, практично всі сучасні історики сходяться на думці, що ця подія стала переломною для американської зовнішньої політики. Можна сказати, що в той чи інший спосіб тлумачачи причини і наслідки участі США у війні з європейською державою, історики ХХ століття роблять це у контексті слів, сказаних 1902 р. Вудро Вільсоном. Оцінюючи війну, в журналі “Atlantic Monthly” він писав: “Жодна війна не змінила нас так як війна з Іспанією... Ми стали свідками нової революції... Маленька група держав, які сто двадцять п’ять років тому здобули незалежність від Британії, зараз перетворилася на потужну силу” [34, 725].

Дослідники виокремлюють цілий ряд мотивів, що спонукали офіційний Вашингтон зважитися відступити від доктрини Монро. Це і бізнесові та комерційні інтереси; і

стратегічні потреби контролювати акваторію Карибського басейну з огляду на плани будівництва міжокеанського каналу. Це і бажання відволікти увагу від внутрішніх проблем, пов'язаних із наслідками масової імміграції, індустріалізації, труднощами остаточної інкорпорації Півдня Північчю, переключивши її (увагу) на заохочення імперських амбіцій, а також бажання врятувати кубинців від жорстокостей іспанського правління [1; 8; 9; 12; 23; 38].

Посеред інших варто виокремити дві книги. Перша – “Небажана війна: дипломатія Сполучених Штатів та Іспанії щодо Куби, 1895–1898” Джона Оффнера, яка, без сумніву, є одним із найдетальніших і найглибших досліджень традиційної позитивістської історіографії [24]. Автор акцентує на внутрішніх передумовах війни в обох країнах, але не меншу увагу приділяє зовнішньополітичним обставинам, що вплинули на процес прийняття рішень у Мадриді та Вашингтоні. Монографія базується на великій кількості архівних матеріалів. Друга – “Війна з Іспанією 1898 року” Девіда Траска [31], яка відрізняється від традиційних ревізійністських інтерпретацій мотивів вступу США у війну (забрати собі Кубу). Автор вказує, що особливості внутрішньої політики неминуче зводили США та Іспанію у їх ставленні до Куби на зустрічних курсах; що захоплення Філіппін відбулося з огляду на тогочасну воєнну стратегію Сполучених Штатів, а не через їхні зловісні імперіалістичні плани; що окремі інциденти, такі як з броненосцем “Мейн”, вкрай обмежували дипломатів і політиків у виборі рішень і унеможлилювали мирне вирішення конфлікту [31, 30–59].

Ще одним популярним блоком обговорення професійних істориків є тенденції ізоляціонізму та “інтернаціоналізму” у політиці США. Хоча доктрина Джеймса Монро традиційно вважається найкращим засобом, по-перше, не вступати у конфлікти з іншими націями, а по-друге – зберігати свободу і спокій всередині країни [30, 12]. Однак подекуди прихильники ізоляціонізму, звертаючись до праць і промов батьків-засновників для аргументації необхідності його дотримання, цитують їх відірвано і від загального, і від історичного контексту. Бажання

Дж. Вашингтона і Т. Джефферсона стояти відособлено від династичних розбратів у Європі диктувалося реалістичним усвідомленням того місця, яке обрали США у відносинах з іншими державами, і національними інтересами [14].

Політичні обставини початку ХХ ст. були цілковито відмінними від часів батьків-засновників. Національний добробут залежав тепер значною мірою від лідерських позицій країни і ступеня її відповідальності у системі міжнародних відносин.

Лише з часів президентства В. Мак-Кінлі американська політична і ділова еліта починає замислюватися про поширення свого впливу не лише на Західну півкулю, а й на увесь світ. Але навіть такі масштабні акції, як, наприклад, американо-іспанська війна, багато політичних діячів схильні були розглядати як події, в які США були примушені втягнутися. Досить наївним було сподіватися, що сприяння поширенню американської торгівлі у світі й бажання залишатися поза політичними і військовими контактами з європейськими країнами довго зможуть не вступати у взаємну суперечність. Однак американське суспільство дорожило ілюзією того, що воно може жити цілком ізольовано і не несе жодної відповідальності за долі світу [15].

Значною мірою бажання американців займатися виключно внутрішніми справами, “робленням грошей”, покращенням добробуту пояснюється наслідками втомливої і виснажливої Громадянської війни. Більшість суспільства і на початку ХХ ст. була переконана, що ізоляція можлива, а більшість європейських держав наприкінці ХІХ – на початку ХХ ст. особливо не переймалися проблемою збільшення ролі і питомої ваги США на світовій арені.

Ізоляціонізм з суто географічної точки зору був цілком природним для США. Усвідомлення того, що між США і Європою лежить кілька тисяч кілометрів і півтора місяця плавання, було своєрідним заспокійливим фактором для американців. Ізоляціонізм моральний і ментальний був породжений особливостями іммігрантських переселенських хвиль, учасники яких прагнули відмежуватися від Старого Світу, будуючи нове американське суспільство на основі універсальних ліберальних цінностей, політичних принципів народовладдя, розподілу властей. І зрештою, часто ізоляціонізм розглядається як породження уявлень про

винятковість, що разом ведуть до неправильної оцінки відносин Сполучених Штатів з рештою світу [17; 22; 69; 176]. Дослідники зауважують, що з огляду на це, політичні діячі на кшталт Вільсона незмінно сприймалися впродовж усього XIX та на початку XX ст. як кабінетні ідеалісти, а їхні ініціативи – як нереальні і неприйнятні. Історіографічні дискусії з цього приводу тривають і донині [2; 4, 71–89; 16; 18; 26; 29].

Значна кількість досліджень присвячена расовій компоненті позаконтинентальної експансії, яка була пов'язана з поняттям американської винятковості, богообраності американської нації як поширювача християнських та демократичних цінностей (концепція “Manifest Destiny”). Однією з кращих є “Раса і Manifest Destiny” Реджинальда Хорсмана [20]. Дослідник аргументує, що расистська ідеологія виникла з необхідності виправдати і легалізувати процес захоплення земель корінного населення (як індіанців, так і мексиканців). Він також пов'язує її з виникненням ідей англо-саксонської, тевтонської єдності в Європі, з розвитком наукових ідей XIX ст. загалом (соціал-дарвінізм). Автор чітко прослідковує, як ця ідеологія еволюціонувала від субтельних поглядів батьків-засновників до цілковито агресивної [20, 27–29, 48–52, 189].

Дилема виходу із зовнішньополітичної самоізоляції, на думку істориків, часто впиралася у відносну самодостатність США – того географічного та економічного простору, який був для них доступний до Першої світової війни для задоволення політичних, економічних, торгових і, зрештою, моральних амбіцій.

Щодо впливу громадської думки на процес вибору зовнішньополітичної орієнтації, то відзначається той факт, що він здійснювався у тій фазі взаємовідносин “суспільство – зовнішня політика”, коли остання вже перестала бути чимось містичним, завуальованим і прихованим від невтаємничених, але ще не досягнула тієї стадії, коли кожен пересічний громадянин вважає себе експертом у ній. Тим не менше, у такій країні, як США, громадська думка завжди була фактором, на який змушені були зважати політики, в тому числі й при виборі напрямів зовнішньополітичної активності. Більше того, інколи підходи Конгресу США

можуть навіть відображати певні тенденції громадських настроїв.

У даному контексті показовим у досліджуваний період є взаємозв'язок між настроями громадської думки, преси та виникненням іспано-американської війни 1898 р. На цю тему існує кілька класичних досліджень представників так званого “психологічного напрямку” у дослідженні американської зовнішньої політики [32; 35], актуальна вона і серед сучасних істориків [13].

Класична монографія професора Стенфордського університету Томаса Бейлі [5] представляє ту групу американських істориків, які є прихильниками думки про значну роль громадської opinio у процесі прийняття рішень щодо дій США за кордоном. Вони переконують, що від неї залежало багато: від того, хто переможе на наступних виборах до Конгресу, до загального спокою в країні. Бейлі наполягає на тому, що громадська думка не лише впливала на формування курсу американської зовнішньої політики, а й мала для цього процесу вирішальне значення. Втім бачення сучасних істориків є докорінно іншим, більш скептичним [11].

Історики не можуть ігнорувати і деякі загальні підходи до вирішення зовнішньополітичних питань. Зокрема, ту особливість, що прихильність країни до певних принципів у даній царині ще не означає автоматичного її втягування у будь-які процеси та події, адекватного реагування на виклики без огляду на конкретну ситуацію. По-друге, наявність достовірної інформації (не можна забувати про панування так званої “таємної дипломатії”, коли, в кращому випадку, лише частина договорів, конвенцій, угод ставала надбанням гласності, а про решту було відомо або завдяки шпигунству, або з чуток і здогадок, або взагалі невідомо). По-третє, рівень компетентності осіб, які приймали рішення, особливо, коли йдеться про мистецтво ведення переговорів, і т. д., і т. п.

Розробка істориками історії ідеалістичної (ліберальної) традиції американської зовнішньої політики стосується в основному двох проектів та задумів: пропонуваного вступу Сполучених Штатів Америки до створеної 1919 р. за ініціативою Вудро Вільсона Ліги Націй та пакту Бріана-Келллога 1928 р. Однак з часів твердої реалістичної полі-

тики Теодора Рузвельта, після іспано-американської війни 1898 року, анексії островів у Тихому та Атлантичному океанах американській політичній та бізнесовій еліті було доволі складно погодитися з думкою, що свобода дій США у світі може бути кимось або чимось обмежена, а необхідність застосування при потребі сили – з кимось узгоджена.

Практика політичного реалізму описується в основному в категоріях національних інтересів, йдеться про егоїстичний характер міжнародних відносин, про допустимість застосування сили у стосунках із суперниками і конкурентами. Причому визнається, що реалізм у міжнародній політиці набагато більше відповідав настроям тогочасного американського політикуму та й громадськості загалом. Процес нарощування економічної та військової сили безпосередньо пов'язується з могутністю держави, її роллю і місцем у світі. Військова могутність США трактується багатьма дослідниками як запорука її політичних впливів, а також свободи економічної діяльності.

Вудро Вільсон, мабуть, був першим президентом США, який самоідентифікував себе як “ідеаліста” в зовнішній політиці, а основоположні засади його “ідеалізму” ставали все популярнішими серед його наступників й у світі загалом. Цікавою є монографія Енн Пірс, яка проводить паралелі між президентством Вільсона та Гаррі Трумена і вказує, що вільсоніанські принципи зовнішньої політики були істотною складовою частиною політики періоду “холодної війни” [27].

Одним з основних понять і явищ згаданого періоду, від розуміння яких, а також визнання і незнання яких значною мірою залежав вибір зовнішньополітичного курсу США, був імперіалізм. Ключовими питаннями в історичних дискусіях з цього приводу були наступні: чи була заморська експансія логічним і природним продовженням освоєння “Дикого Заходу”; була вона помилкою чи просто черговим етапом у розвитку США?

Поворотним моментом в історичних дослідженнях природи і наслідків американського імперіалізму стала поява монографії “Трагедія американської дипломатії” Вільяма Еплмана Вільямса. Один з основоположників американського історичного ревізіонізму, Вільямс уперше інтегрує економічні відносини у вивчення зовнішньої політики, що

було фактично зламом існуючих досі традицій. Автор досліджує глибокі суперечності між американськими ідеалами та використанням їх задля розширення Сполученими Штатами власних світових впливів, починаючи від проголошення доктрини “відкритих дверей” і аж до подій у Затоці Свиней на Кубі і війни у В’єтнамі. Форми американського імперіалізму можуть дещо варіюватися відповідно до певного історичного періоду (чи то президентство Т. Рузвельта, чи то В. Вільсона, Г. Гувера, Г. Трумена), але суть, основні мотиви експансії завжди однакові, а реальні творці зовнішньої політики – банкіри, бізнесмени, лідери великих корпорацій. Простежуючи у такий спосіб зовнішню політику США до періоду “холодної війни”, яку вона, за Вільямом Е. Вільямсом, і спричинила, автор приходять до висновку, що трагедія такого роду дипломатії у результаті вилилась у повсюдну неприязнь і недовіру до Сполучених Штатів [33, 15, 206, 239].

Близьким до бачення В.Е. Вільямса є трактування альтернатив американської зовнішньої політики на рубежі ХІХ – на початку ХХ ст. у творах Волтера Лафібера, зокрема у монографії “Нова імперія: інтерпретація американської експансії. 1860–1898”. Вона присвячена принципово новому і доволі драматичному періоду американської зовнішньої політики, пов’язаній з виходом США на заморські простори, творення американської імперії. Основною тезою дослідження є тісний взаємозв’язок між завершенням промислової революції, що, розпочавшись в середині ХІХ ст., заклала основи сучасної Америки та появу імперських тенденції у політиці США.

Дослідник наголошує, що уряд США став на імперіалістичний шлях не раптово і не спонтанно, не під впливом якихось одномоментних спонукань, не користуючись якимось випадковим шансом, а цілеспрямовано і свідомо. Політика кінця ХІХ – початку ХХ ст. була природною кульмінацією історичного розвитку США. Змальовуючи її, автор широко використовує такі терміни, як “колоніалізм”, “експансіонізм”, але значно рідше “імперіалізм”, зауважуючи, що зміст останнього був настільки спотворений в часи “холодної війни”, що доцільніше буде утримуватися від його застосування [21].

Висновки. Підсумовуючи, слід відзначити, що історіографічні інтерпретації проблеми альтернатив американської зовнішньої політики кінця XIX – початку XX ст. охоплюють широкий спектр внутрішніх та зовнішніх їх передумов (політичних, економічних, соціальних, моральних). Автори акцентують увагу на процесі зламу старих та зародження нових зовнішньополітичних традицій. Ключовими поняттями та категоріями тут виступають ізоляціонізм та інтернаціоналізм, політичний реалізм та лібералізм. Тлумачачи процеси позаконтинентальної експансії США, імперіалізму, переважна більшість сучасних істориків дотримується ревізійністських позицій, доводячи їх економічну основу, пов'язуючи необхідність придбання нових ринків з наслідками промислової революції.

Помітна увага в історичних дослідженнях шляхів розвитку зовнішньої політики Сполучених Штатів звертається на расові, гендерні аспекти, найоперованішими поняттями та категоріями є національний інтерес, лібералізм, інтернаціоналізм, ізоляціонізм, імперіалізм, експансія.

1. *Abrahamson J.L.* America Arms for a New Century: The Making of a Great Military Power. / J.L. Abrahamson. – New York: Free Press, 1981. – 253 p.
2. *Ambrosius L.* Woodrow Wilson & the American Diplomatic Tradition. The Treaty Fight in Perspective / L. Ambrosius. – Cambridge: University of Cambridge Press, 1987. – 323 p.
3. *America in the World. The Historiography of American Foreign Relations since 1941* / Ed. by M.J. Hogan. – Cambridge: Cambridge University Press, 1995. – 619 p.
4. *American Foreign Relations Reconsidered: 1890–1993* / Ed. by G. Martel. – New York: Routledge, 1994. – 267 p.
5. *Bailey T.A.* The Man in the Street: The Impact of American Public Opinion on Foreign Policy / T.A. Bailey. – New York: Macmillan, 1948. – 334 p.
6. *Brzezinski Z.* America and the world: conversations on the future of American foreign policy / Z. Brzezinski, B. Scowcroft, D. Ignatius. – New York: Basic Books, 2008. – 291 p.
7. *A Companion to 19th-Century America* / Ed. W. Barney (Blackwell Companions to American History). – Malden, Mass.: Blackwell, 2001. – 414 p.
8. *Chidsey D.B.* The Spanish-American War: A Behind-the-Scenes Account of the War in Cuba / D.B. Chidsey New York: Crown Publishers, 1971. – 191 p.

9. *Crucible of Empire: The Spanish-American War and Its Aftermath* / Ed. by J.C. Bradford. – Annapolis, Md.: Naval Institute Press, 1993. – 269 p.
10. *Explaining the History of American Foreign Relations* / Ed. by M.J. Hogan, Th.G. Paterson. – Cambridge: Cambridge University Press, 2004. – 380 p.
11. *Foyle D.C. Counting the Public In: Presidents, Public Opinion, and Foreign Policy* / D.C. Foyle. – New York: Columbia University Press, 1999. – 379 p.
12. *Freidel F. The Splendid Little War* / F. Freidel. – Boston: Little, Brown, 1958. – 314 p.
13. *Gaubatz K.T. Elections and War: The Electoral Incentive in the Democratic Politics of War and Peace* / K.T. Gaubatz. – Stanford, CA: Stanford University Press, 1999. – 220 p.
14. *Gilderhus M.T. The Monroe doctrine: meanings and implications* / M.T. Gilderhus // *Presidential Studies Quarterly*. – Vol. 36. – 2006. – Issue 1. – P. 5–16.
15. *Hamilton R.F. President McKinley, war and empire: In 2 vol.* / R.F. Hamilton. – New Brunswick, N.J.: Transaction Publishers, 2006–2007.
16. *Hartz L. The Liberal Tradition in America: An Interpretation of American Political Thought since the Revolution* / L. Hartz. – New York: Harcourt-Brace, 1955. – 329 p.
17. *Hodgson G. The myth of American exceptionalism* / G. Hodgson. – New Haven: Yale University Press, 2009. – 221 p.
18. *Hofstadter R. The American Political Tradition* / R. Hofstadter. – New York: Vintage, 1948. – 378 p.
19. *Hogan M.J. Paths to Power: the Historiography of American Foreign Relations to 1941*. Cambridge; New York: Cambridge University Press, 2000. – 303 p.
20. *Horsman R. Race and Manifest Destiny: Origins of American Racial Anglo-Saxonism* / R. Horsman. – Cambridge, Mass.: Harvard University Press, 1981. – 367 p.
21. *LaFeber W. The New Empire: an Interpretation of American Expansion, 1860-1898* / W. LaFeber. – Ithaca, N.Y., Published for the American Historical Association: Cornell University Press, 1963. – 444 p.
22. *Luzviminda F. The First Vietnam: the U.S.-Philippine War of 1899* / F. Luzviminda // *Bulletin of Concerned Asian Scholars*. 1973. – Vol. 5. P. 2-16 [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.historyisaweapon.com/defcon1/franciscofirstvietnam.html>.
23. *Nofi A.A. The Spanish-American War, 1898* / A.A. Nofi Conshohocken, Pa.: Combined Books, 1997. – 352 p.

24. *Offner J.L.* An Unwanted War: The Diplomacy of the United States and Spain Over Cuba, 1895-1898 / J.L. Offner. – Chapel Hill : University of North Carolina Press, 1992. – 306 p.
25. *Papp D.S.* American Foreign Policy: History, Politics, and Policy / D.S. Papp, L.K. Johnson, J. Endicott. – New York: Longman Inc., 2005 [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://www.ablongman.com/polisci_rh_bridge/assets/PAPP.9027.cp02.038-065.pdf.
26. *Pestritto R.J.* Woodrow Wilson and the Roots of Modern Liberalism / R.J. Pestritto. – Lanham, Md.: Rowman & Littlefield Publishers, 2005. – 279 p.
27. *Pierce A.R.* Woodrow Wilson and Harry Truman: mission and power in American foreign policy / A.R. Pierce. – Westport (Conn.): Praeger, 2003. – 302 p.
28. *Smith T.* America's mission: the United States and the worldwide struggle for democracy in the twentieth century / T. Smith. – Princeton, N.J.: Princeton University Press, 1994. – 455 p.
29. *Steigenwald D.* Wilsonian Idealism in America / D. Steigenwald. – Ithaca: Cornell University Press, 1994. – 296 p.
30. *Taft R.A.* A Foreign Police for Americans / R.A. Taft. – Garden City, New York: Doubleday & Co. inc., 1951. – 127 p.
31. *Trask D.F.* The War with Spain in 1898 / D.F. Trask. – New York: Macmillan; London: Collier Macmillan, 1981. – 654 p.
32. *Wilkerson M.* Public Opinion and the Spanish-American War / M. Wilkerson. – Baton Rouge, 1932.
33. *Williams A. W.* The Tragedy of American Diplomacy and the Roots of the American Empire: A Study of the Growth and Shaping of Social Consciousness in a Mass-Market Society / A.W. Williams. – New York: Dell Pub., 1972. – 312 p.
34. *Wilson W.* The Ideals of America. An address delivered on the one hundred and twenty-fifth anniversary of the battle of Trenton, December 26, 1901 / W. Wilson // Atlantic Monthly. – 1902. – Volume 90. – No.6. – P. 721–734.
35. *Wisan J.* Cuban Crisis as Reflected in New York Press (1895-1898) / J. Wisan. – New York, 1934.
36. *Wright L.B.* The Founding Fathers and “Splendid Isolation” / L.B. Wright // The Huntington Library Quarterly. – Vol. 6. – No. 2. (Feb. 1943). – P. 173–196.
37. *Wright R.* What is America?: a short history of the new world order / R. Wright. – Philadelphia, PA: Da Capo Press, 2008. – 368 p.
38. *Ziel R.* Birth of the American Century: Centennial History of the Spanish-American War / R. Ziel. – New York: Amereon House, 1997. – 304 p.

Надійшла до редколегії 28.05.2011 р.

Рецензент: *С.І.Власюк*, кандидат економічних наук, доцент, Академія сухопутних військ імені гетьмана Петра Сагайдачного, м. Львів

Питлеваная Л.Ю.

АЛЬТЕРНАТИВЫ АМЕРИКАНСКОЙ ВНЕШНЕЙ ПОЛИТИКИ КОНЦА XIX – НАЧАЛА XX ВЕКА В ПОСЛЕВОЕННОЙ ИСТОРИОГРАФИИ США

Статья посвящена анализу интерпретации альтернатив американской внешней политики конца XIX – начала XX века в историографии США послевоенного периода. Исследуются трактовки профессиональными американскими историками причин, обстоятельств и последствий создания американской империи, выхода США из состояния внешне-политической самоизоляции.

Ключевые слова: внешняя политика, историография, США, изоляционизм, интернационализм, империализм

Pytlyovana L.

ALTERNATIVES OF AMERICAN FOREIGN POLICY AT THE END OF XIX – ON THE BEGINNING OF XX CENTURY IN POST-WAR AMERICAN HISTORIOGRAPHY

The article is devoted to analyzing of alternatives of American foreign policy at the end of XIX – on the beginning of XX century in interpretation of post-war American historiography. Professional historian's treatment of the causes, circumstances and consequences of creating an American empire, of USA withdrawal from the state of self isolation is investigated.

Key words: foreign policy, historiography, USA, isolationism, internationalism, imperialism.